

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av 7 kap. 1 § i lagen om förhindrande av penningtvätt och av finansiering av terrorism

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås det att lagen om förhindrande av penningtvätt och av finansiering av terrorism ändras så att tillsynsmyndigheternas behörighet också uttryckligen ska omfatta i Ålands landskapslagstiftning avsedda penningspelssammanslutningar samt fastighetsförmedlare och rörelser för förmedling av hyreslägenheter och hyreslokaler som är verksamma i landskapet Åland. Polisstyrelsen ska enligt förslaget ansvara för tillsynen över penningspelssammanslutningar samt över näringsidkare och sammanslutningar som förmedlar deltagaravgifter och deltagarkostnader i anknytning till penningspel som tillhandahålls av en penningspelssammanslutning. Regionförvaltningsverket ska ansvara för tillsynen över fastighetsförmedlare och rörelser för förmedling av hyreslägenheter.

Lagen avses träda i kraft den 1 juni 2018.

MOTIVERING

1 Nuläge

Lagstiftning

Den nya lagen om förhindrande av penningtvätt och av finansiering av terrorism (444/2017, nedan penningtvättslagen) trädde i kraft den 3 juli 2017. Enligt 1 kap. 2 § 1 mom. i penningtvättslagen tillämpas lagen bland annat på penningspelssammanslutningar enligt Ålands landskapslagstiftning och fastighetsförmedlingsrörelser och rörelser för förmedling av hyreslägenheter och hyreslokaler enligt Ålands landskapslagstiftning. I penningtvättslagen föreskrivs om de i lagens 1 kap. 2 § avsedda rapporteringsskyldigas skyldigheter i fråga om förhindrande av penningtvätt och av finansiering av terrorism, om de verksamhetsövervakande myndigheternas och advokatföreningarnas befogenheter samt om tillsynsmyndigheternas befogenhet att påföra administrativa påföljder.

Enligt Ålandsdelegationens utlåtande (nr 15/16, 13.7.2016) ligger ansvaret för tillsynen enligt penningtvättslagstiftningen enligt 30 § i självstyrelselagen för Åland (1144/1991) i angelägenheter som faller inom rikets lagstiftningsbehörighet på riksmyndigheterna. Bekämpning av penningtvätt och finansiering av terrorism eller någon annan brottsbekämpning nämns inte specifikt i de bestämmelser i självstyrelselagen som handlar om rikets och landskapets lagstiftningsbehörighet. Penningtvättslagen anknyter till flera rättsområden som enligt självstyrelselagen närmast hör till rikets lagstiftningsbehörighet. Enligt 27 och 29 § i självstyrelselagen har riket lagstiftningsbehörighet i frågor som gäller bland annat valuta, sedelutgivning, bank- och kreditväsendet, straffrätten och rättsskipningen. Penningtvättslagen innehåller också bestämmelser som gäller föreningar och stiftelser, bolag och andra privaträttsliga sammanslutningar för vilka lagstiftningsbehörigheten i enlighet med 27 § 8 punkten i självstyrelselagen hör till riket.

RP 23/2018 rd

Enligt 18 § 6 och 22 punkten i självstyrelselagen har landskapet dock lagstiftningsbehörighet i frågor som gäller lotterier och näringslivet, förutom för vissa undantag om vilka det föreskrivs i självstyrelselagen. Enligt 18 § 9 punkten i lagen har landskapet lagstiftningsbehörighet också i ärenden som gäller hyra och hyresreglering samt lega av jord. Enligt 18 § 25 punkten har landskapet Åland lagstiftningsbehörighet i fråga om beläggande med straff och storleken av straff i fråga om rättsområden som hör till landskapets lagstiftningsbehörighet. Enligt 18 § 26 punkten har landskapet dessutom lagstiftningsbehörighet i ärenden som gäller utsättande och utdömmande av vite samt användning av andra tvångsmedel inom rättsområden som hör till landskapets lagstiftningsbehörighet.

Tillsyn

I 7 kap. 1 § i penningtvättslagen fastställs de rikets myndigheter som ansvarar för tillsynen över de grupper av rapporteringsskyldiga som avses i 1 kap. 2 §. Enligt lagen ansvarar Polisstyrelsen för tillsynen när det är fråga om penningsspelsammanslutningar som avses i 1 kap. 2 § 1 mom. 9 punkten i penningtvättslagen och regionförvaltningsverket när det är fråga om fastighetsförmedlare och rörelser för förmedling av hyreslägenheter som avses i punkt 18 i samma moment. I 7 kap. 1 § i penningtvättslagen saknas hänvisningar till 1 kap. 2 § 1 mom. 10 och 19 punkten i lagen.

De riksmyndigheter som nämns i 7 kap. 1 § i penningtvättslagen utövar tillsyn över rapporteringsskyldiga företags och sammanslutningars verksamhet också med stöd av annan lagstiftning, med undantag för företag och sammanslutningar med verksamhet i Åland, för vilka landskapslagstiftning har utfärdats. Enligt 42 § 2 mom. i lotterilagen (1047/2001) ansvarar Polisstyrelsen för den riksomfattande tillsynen över anordnandet av lotterier och för statistikföringen som gäller lotteriverksamheten. Enligt penningtvättslagen ska Polisstyrelsen också ansvara för tillsynen över efterlevnaden av penningtvättslagen till den del det är fråga om penningsspelsammanslutningar som avses i 1 kap. 2 § 1 mom. 9 punkten samt näringsidkare och sammanslutningar som förmedlar deltagaranmälningar och deltagaravgifter i anknytning till penningspel som tillhandahålls av dessa sammanslutningar.

Med stöd av 18 § 6 punkten i självstyrelselagen har landskapet Åland lagstiftningsbehörighet i lotteriärenden på Åland. I landskapslagen om lotterier (ÅFS 1966:10) finns bestämmelser om anordnande av lotteri på Åland. Med stöd av den landskapslagen har utfärdats landskapsförordningen om Ålands Penningautomatförening och dess verksamhet (ÅFS 1993:56) med närmare bestämmelser om Ålands Penningautomatförenings, nedan PAF, verksamhet. Den nya landskapslagen om Lotteriinspektionen (ÅFS 2016:10) och landskapslagen om ändring av landskapslagen om lotterier (ÅFS 2016:11) trädde i kraft den 1 januari 2017. *Ålands lotteriinspektion* är en myndighet underställd landskapsregeringen med huvudsaklig uppgift att utöva tillsyn över marknaden för penningspel.

Regionförvaltningsverken utövar tillsyn över verksamheten för fastighetsförmedlare och rörelser för förmedling av hyreslägenheter och hyreslokaler. Enligt 7 § 1 mom. i lagen om fastighetsförmedlingsrörelser och rörelser för förmedling av hyreslägenheter och hyreslokaler (1075/2000) för regionförvaltningsverket ett register över förmedlingsrörelser. Enligt 16 § 1 mom. i lagen om regionförvaltningsverken (896/2009) är Statens ämbetsverk på Åland i landskapet Åland den myndighet inom statsförvaltningen som avses i lagen. Ämbetsverket sköter sådana i lagens 4 § avsedda uppgifter som enligt självstyrelselagen för Åland hör till området för rikets behörighet. Bestämmelser om regionförvaltningsverkens namn, verksamhetsområden och verksamhetsställen finns i statsrådets förordning om regionförvaltningsverken, enligt vars 1 § 2 mom. verksamhetsområdet för statens ämbetsverk på Åland omfattar landskapet Åland. Enligt 9 § 1 mom. 1 punkten i Statsrådets förordning om regionförvaltningsverken

(906/2009) sköter Regionförvaltningsverket i Södra Finland, utöver uppgifterna inom det verksamhetsområde som avses i 1 §, i hela landet registrerings- och tillsynsuppgifter enligt lagen om förhindrande av penningtvätt och av finansiering av terrorism. Statens ämbetsverk på Åland ansvarar inte för tillsynen över fastighetsförmedlare i landskapet Åland. Också i landskapet Åland får endast de som registrerats som fastighetsförmedlare bedriva förmedlingsverksamhet. Bestämmelser om rätten att utöva förmedlingsverksamhet ingår i landskapsförordningen om fastighetsmäklare (1996:48). Ålands landskapsregering svarar för tillsynen över att förordningen iakttas.

2 Föreslagna ändringar

Det föreslås att 7 kap. 1 § i lagen preciseras så att den tillsyn enligt penningtvättslagen som utövas av riksmyndigheterna också ska omfatta penningspelssammanslutningar samt fastighetsförmedlingsrörelser och rörelser för förmedling av hyreslägenheter och hyreslokaler som är verksamma i landskapet Åland. Tillsynsbehörigheten ska inte gälla annan tillsyn än tillsynen över att förpliktelserna enligt penningtvättslagen efterlevs. Det föreslås att 7 kap. 1 § 1 mom. 2 och 4 punkten i penningtvättslagen ändras.

Det föreslås att till paragrafens 1 mom. 2 punkt fogas en hänvisning till 1 kap. 2 § 1 mom. 10 punkten för att förtydliga att den behörighet för tillsynsmyndigheten enligt penningtvättslagen som avses i den punkten också omfattar tillsynen över penningspelssammanslutningar enligt Ålands landskapslagstiftning. Med stöd av 1 kap. 2 § 1 mom. 10 punkten i penningtvättslagen tillämpas penningtvättslagen på penningspelssammanslutningar enligt Ålands landskapslagstiftning. Dessutom fogas motsvarande hänvisning till 7 kap. 1 § 1 mom. 2 punkten också till den del som det är fråga om i 1 kap. 2 § 2 mom. avsedda näringsidkare och sammanslutningar som förmedlar deltagaravgifter och deltagaranmälningar för penningspel som tillhandahålls av sådana penningspelssammanslutningar som avses i 1 kap. 2 § 1 mom. 10 punkten.

För att förtydliga paragrafens 1 mom. föreslås det att till momentet fogas en hänvisning till 1 kap. 2 § 1 mom. 19 punkten. Med stöd av den punkten tillämpas penningtvättslagen på fastighetsförmedlingsrörelser och rörelser för förmedling av hyreslägenheter och hyreslokaler enligt Ålands landskapslagstiftning.

3 Propositionens konsekvenser

De föreslagna preciseringarna har inga betydande konsekvenser avseende de skyldigheter som gäller näringsidkare och sammanslutningar som avses i 1 kap. 2 § 1 mom. 10 och 19 punkten i penningtvättslagen. Skyldigheterna i penningtvättslagen gäller fullt ut näringsidkare och sammanslutningar som hör till tillämpningsområdet för bägge punkter. Det handlar till exempel om skyldigheten till riskbedömning, till kundkännedom och att rapportera misstänkta affärstransaktioner till centralen för utredning av penningtvätt. Lagändringen innebär dock att tillsynen enligt penningtvättslagen utsträcks till att uttryckligen gälla de rapporteringsskyldiga som avses i 1 kap. 2 § 1 mom. 10 och 19 punkten. Den nya penningtvättslagen förenhetligar också tillsynsmyndigheternas befogenheter. De rapporteringsskyldiga som tillsynen avser ska bland annat enligt 7 kap. 2 § i penningtvättslagen avgiftsfritt på begäran lämna tillsynsmyndigheten sådana uppgifter och utredningar som är nödvändiga för skötseln av tillsynsuppgifterna. De rapporteringsskyldiga ska enligt 2 kap. 3 § på begäran också ge in en riskbedömning till tillsynsmyndigheten. Vad gäller de näringsidkare och sammanslutningar som avses i 1 kap. 2 § 2 mom., som förmedlar deltagaravgifter och deltagaranmälningar för penningspel som tillhandahålls av sådana penningspelssammanslutningar som avses i 1 kap. 2 § 1 mom. 10 punkten, har skyldigheterna enligt penningtvättslagen utvidgats till att gälla dessa i begränsad omfatt-

ning. Alla näringsidkare och sammanslutningar som avses i de ovan nämnda bestämmelserna har också hört till tillämpningsområdet för den upphävda lagen om förhindrande och utredning av penningtvätt och av finansiering av terrorism (503/2008), fränsett sådana fastighetsförmedlingsrörelser och rörelser för förmedling av hyreslägenheter och hyreslokaler som avses i Ålands landskapslagstiftning. När det gäller dessa rörelser får lagändringen om tillsynen och den planerade överenskommelseförordningen enligt 32 § i självstyrelselagen för Åland större konsekvenser, även om rörelserna har varit skyldiga att iaktta penningtvättslagen ända sedan den trädde i kraft.

De föreslagna lagändringarnas konsekvenser för tillsynsmyndigheterna föranleds av de uppgifter som föreskrivs i penningtvättslagen. Bestämmelser om tillsynsbefogenheter finns i 7 kap. och bestämmelser om administrativa påföljder i 8 kap. Konsekvenserna för myndigheterna av tillsynen över de rapporteringsskyldiga som avses i Ålands landskapslagstiftning har i regeringens proposition om penningtvättslagen beaktats i konsekvenserna för inrikesministeriet till den del det gäller tillsynen på Åland enligt 7 kap. (RP 228/2016 rd, s. 79). I konsekvenserna för resurserna har emellertid inte den befogenhet beaktats som gäller påförande av administrativa påföljder enligt 8 kap. och som i och med överenskommelseförordningen i någon mån beräknas orsaka de åländska myndigheterna tilläggsarbete när det gäller tillsynen över de rapporteringsskyldiga som avses i penningtvättslagens 1 kap. 2 § 1 mom. 10 och 19 punkten och i 2 mom. i samma paragraf. På Åland har dessutom en ny tillsynsmyndighet över lotteriverksamhet (*Ålands lotteriinspektion*) inlett sin verksamhet den 1 januari 2017. Med beaktande av avsikten att överföra tillsynsbehörigheten enligt 7 och 8 kap. till de åländska myndigheterna omgående efter att denna lag har trätt i kraft kommer konsekvenserna för resurserna att utvärderas närmare i samband med beredningen av överenskommelseförordningen.

I och med ikraftträdandet av penningtvättslagen är riksmyndigheterna redan ansvariga för tillsynen över de nämnda rapporteringsskyldiga som är verksamma på Åland. Tillsynsansvaret följer enligt Ålandsdelegationens utlåtande (nr 15/16, 13.7.2016) direkt av uppdelningen enligt självstyrelselagen för Åland av lagstiftningsbehörigheten och av förvaltningsbehörigheten som följer den. Några myndigheter har dock inte utsetts. I det fallet att de myndigheter som genom lagändringen ska utses faktiskt övervakar de rapporteringsskyldiga i fråga, orsakas de enligt uppskattning större konsekvenser för resurserna än de åländska myndigheterna. Resurskonsekvenserna följer särskilt av behovet att utse en svenskspråkig föredragande, av den nya tillsynsmiljön och av behovet av utbildning och orientering, med hänsyn till att regionsförvaltningsverket i Södra Finland och Polisstyrelsen inte övervakar de berörda rapporteringsskyldigas näringsverksamhet med stöd av annan lagstiftning och inte heller har övervakat deras verksamhet med stöd av den upphävda penningtvättslagen. På grund av bristande erfarenheter är det svårt att bedöma konsekvenserna i årsverken.

Med beaktande av att det i landskapslagstiftningen för landskapet Åland föreskrivs om penningsspelsverksamhet och tillsynen över den samt om registrering av fastighetsförmedlare, anses det ändamålsenligt att behörigheten att övervaka efterlevnaden av den föreslagna lagstiftningen om penningtvätt när det gäller dessa näringsidkare överförs till en myndighet i landskapet Åland genom en överenskommelseförordning enligt 32 § i självstyrelselagen. Detta gör det möjligt att som en del av tillsynen över efterlevnaden av penningtvättslagen också utöva annan tillsyn i fråga om dessa näringsidkare. Det utkast till republikens presidents förordning vars syfte är att överföra behörighet till myndigheterna i landskapet Åland har bifogats propositionen. Behörigheten som ska överföras omfattar tillsynsuppgiften enligt 7 kap. och behörigheten att påföra administrativa påföljder enligt 8 kap. i penningtvättslagen. Det är meningen att behörigheten ska överföras omgående efter att lagändringen har trätt i kraft. Lagändringen kommer därför inte att ha direkta konsekvenser för skötseln av uppgifter eller resurserna hos Polisstyrelsen och regionförvaltningsverket.

4 Beredningen av propositionen

Regeringens proposition har beretts vid inrikesministeriet. Ett utkast till regeringens proposition har varit på remiss 25.1.2018–23.2.2018.

Utifrån responsen i yttrandena har motiveringar i propositionen som gäller konsekvenser och tillsyn justerats. Dessutom har de föreslagna lagändringarnas konsekvenser för de rapporteringsskyldiga som avses i Ålands landskapslagstiftning preciserats.

5 Samband med andra propositioner

En ändring i den paragraf som ändras genom lagförslaget i denna proposition har också föreslagits i regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagstiftning om verkställigheten av landskapsreformen och om omorganisering av statens tillstånds-, styrnings- och tillsyns-uppgifter (RP 14/2018 rd, propositionens lagförslag 1.3.4).

6 Ikraftträdande

Lagen föreslås träda i kraft den 1 juni 2018.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs riksdagen följande lagförslag:

Lag

om ändring av 7 kap. 1 § i lagen om förhindrande av penningtvätt och av finansiering av terrorism

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om förhindrande av penningtvätt och av finansiering av terrorism (444/2017)
7 kap. 1 § 1 mom. som följer:

7 kap.

Tillsyn

1 §

Tillsynsmyndigheterna och anmälan till centralen för utredning av penningtvätt

Tillsyn över efterlevnaden av denna lag och av bestämmelser och föreskrifter som utfärdats med stöd av den utövas av följande myndigheter:

- 1) Finansinspektionen när det är fråga om rapporteringsskyldiga enligt 1 kap. 2 § 1 mom. 1–8 punkten,
- 2) Polisstyrelsen när det är fråga om penningspelssammanslutningar enligt 1 kap. 2 § 1 mom. 9 och 10 punkten samt i 1 kap. 2 § 2 mom. avsedda näringsidkare och sammanslutningar som förmedlar deltagaravgifter och deltagaranmälningar för penningspel som tillhandahålls av sådana penningspelssammanslutningar som avses i 1 kap. 2 § 1 mom. 9 och 10 punkten,
- 3) Patent- och registerstyrelsen när det är fråga om rapporteringsskyldiga enligt 1 kap. 2 § 1 mom. 11 punkten,
- 4) regionförvaltningsverket när det är fråga om rapporteringsskyldiga enligt 1 kap. 2 § 1 mom. 13–24 punkten, till den del de inte med stöd av 1 punkten står under Finansinspektionens tillsyn.

Denna lag träder i kraft den 20 . _____

Helsingfors den 28 mars 2018

Statsminister

Juha Sipilä

Inrikesminister Kai Mykkänen

Lag

om ändring av 7 kap. 1 § i lagen om förhindrande av penningtvätt och av finansiering av terrorism

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om förhindrande av penningtvätt och av finansiering av terrorism (444/2017)
7 kap. 1 § 1 mom. som följer:

Gällande lydelse

7 kap.

Tillsyn

1 §

Tillsynsmyndigheterna och anmälan till centralen för utredning av penningtvätt

Tillsyn över efterlevnaden av denna lag och av bestämmelser och föreskrifter som utfärdats med stöd av den utövas av följande myndigheter:

- 1) Finansinspektionen när det är fråga om rapporteringsskyldiga enligt 1 kap. 2 § 1 mom. 1–8 punkten,
- 2) Polisstyrelsen när det är fråga om penningospelssammanslutningar enligt 1 kap. 2 § 1 mom. 9 punkten samt i 1 kap. 2 § 2 mom. avsedda näringsidkare och sammanslutningar som förmedlar deltagaravgifter och deltagaranmälningar för penningospel som tillhandahålls av sådana penningospelssammanslutningar som avses i 1 kap. 2 § 1 mom. 9 punkten,
- 3) Patent- och registerstyrelsen när det är fråga om rapporteringsskyldiga enligt 1 kap. 2 § 1 mom. 11 punkten,
- 4) regionförvaltningsverket när det är fråga om rapporteringsskyldiga enligt 1 kap. 2 § 1 mom. 13–18 och 20–24 punkten, till den del de inte med stöd av 1 punkten står under Finansinspektionens tillsyn.

Föreslagen lydelse

7 kap.

Tillsyn

1 §

Tillsynsmyndigheterna och anmälan till centralen för utredning av penningtvätt

Tillsyn över efterlevnaden av denna lag och av bestämmelser och föreskrifter som utfärdats med stöd av den utövas av följande myndigheter:

- 1) Finansinspektionen när det är fråga om rapporteringsskyldiga enligt 1 kap. 2 § 1 mom. 1–8 punkten,
- 2) Polisstyrelsen när det är fråga om penningospelssammanslutningar enligt 1 kap. 2 § 1 mom. 9 och 10 punkten samt i 1 kap. 2 § 2 mom. avsedda näringsidkare och sammanslutningar som förmedlar deltagaravgifter och deltagaranmälningar för penningospel som tillhandahålls av sådana penningospelssammanslutningar som avses i 1 kap. 2 § 1 mom. 9 och 10 punkten,
- 3) Patent- och registerstyrelsen när det är fråga om rapporteringsskyldiga enligt 1 kap. 2 § 1 mom. 11 punkten,
- 4) regionförvaltningsverket när det är fråga om rapporteringsskyldiga enligt 1 kap. 2 § 1 mom. 13–24 punkten, till den del de inte med stöd av 1 punkten står under Finansinspektionens tillsyn.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Republikens presidents förordning

om skötseln i landskapet Åland av vissa uppgifter enligt lagen om förhindrande av penningtvätt och av finansiering av terrorism

I enlighet med republikens presidents beslut föreskrivs med stöd av 32 § i självstyrelselagen för Åland (1144/1991), sådan paragrafen lyder delvis ändrad i lagarna 1556/1994 och 68/2004, och med samtycke av Ålands landskapsregering:

1 §

Tillsyn av lagstiftningen på Åland

För utförandet av vissa uppgifter i landskapet Åland enligt lagen om förhindrande av penningtvätt och av finansiering av terrorism (444/2017) svarar landskapet i enlighet med denna förordning.

Genom denna förordning överförs på tillsynsmyndigheten över lotteriverksamheten på Åland (Ålands lotteriinspektion) tillsynsbehörigheten enligt 7 kap. i lagen om förhindrande av penningtvätt och av finansiering av terrorism när det gäller penningspelssammanslutningar som avses i 1 kap. 2 § 1 mom. 10 punkten samt sådana näringsidkare och sammanslutningar enligt 1 kap. 2 § 2 mom. som förmedlar deltagaravgifter och deltagaranmälningar för penningspel som tillhandahålls av penningspelssammanslutningar som avses i 1 kap. 2 § 1 mom. 10 punkten i lagen.

Genom denna förordning överförs på Ålands landskapsregering tillsynsbehörigheten enligt 7 kap. i lagen om förhindrande av penningtvätt och finansiering av terrorism när det gäller fastighetsförmedlingsrörelser och rörelser för förmedling av hyreslägenheter och hyreslokaler som avses i 1 kap. 2 § 1 mom. 19 punkten i lagen.

2 §

Samarbete mellan Ålands landskapsregering och rikets myndigheter

I de ärenden som avses i 1 § ska Ålands landskapsregering och Ålands lotteriinspektion samarbeta med riksmyndigheterna på det sätt som följer av 9 kap. 3 § i lagen om förhindrande av penningtvätt och av finansiering av terrorism.

3 §

Förfarande i fråga om påförande av administrativa påföljder

Genom denna förordning överförs på Ålands landskapsregering de uppgifter som gäller påförande av ordningsavgift, offentlig varning och påföljdsavgift enligt 8 kap. i lagen om förhindrande av penningtvätt och av finansiering av terrorism när det är fråga om de rapporteringskyldiga som avses i 1 kap. 2 § 1 mom. 10 och 19 punkten i lagen.

4 §

Kostnadsfördelning

RP 23/2018 rd

Kostnaderna för de förvaltningsuppgifter som genom denna förordning överförs på Ålands landskapsregering och Ålands lotteriinspektion betalas av riket enligt vad inrikesministeriet, finansministeriet och Ålands landskapsregering avtalar.

5 §

Ikraftträdande

Denna förordning träder i kraft den ... 20 .

Helsingfors den ... 20

Republikens President

Sauli Niinistö

Justitieminister Antti Häkkinen